

**Konkurs Ojczyzny Polszczyzny dla uczniów gimnazjów
na rok szkolny 2013/14 – etap I**

Studium przedmiotu

Czas pracy: 90 minut

Maksymalna liczba punktów: 40

.....
Imię i nazwisko ucznia

.....
data

.....
szkoła

Przeczytaj uważnie teksty i wszystkie zadania.

W każdym z zadań zamkniętych wybierz jedną poprawną odpowiedź i zaznacz ją kółkiem. W zadaniach otwartych wypowiedź zapisz starannie w wyznaczonym miejscu. Pomyłki przekreślaj.

TEKST I

Zdzisław Skrok

Czy rzeczy jeszcze istnieją?

Dzisiaj rzecz jest anonimowa, przychodzi znikąd i szybko odchodzi, robiąc miejsce dla rzeczy nowej. Nie ma czasu na zaprzyjaźnienie się jej z człowiekiem, on zresztą wcale o to nie zabiega. Dawno już, szczególnie w zamożnych miastach cywilizacji europejskiej, zerwany został archaiczny związek łączący człowieka z rzeczami, które wytwarza. Rzeczy przestały być wiernymi, dozgonnymi towarzyszami człowieka, zatraciły swą indywidualność, ważność. Od tej pory jedną z większych przyjemności ludzi stało się wyrzucanie rzeczy „niemodnych”, „opatrzonych”, „obnoszonych”. Przecież jeszcze za czasów naszego dzieciństwa żyliśmy z rzeczami za pan brat tak jak z domowymi zwierzętami i podwórkowymi przyjaciółmi.

Dawniej przedmioty miały więcej czasu, aby się z nami zżyć, przejąć część człowieczeństwa, którą wyzwala i rozprowadza każdy z nas, dopóki żyje. Dlatego, gdy ich służba dobiegała końca, gdy stawały się zużyte i nieużyteczne, trafiały nie na śmietnik, ale w odległe zakamarki strychów, piwnic i pawlaczy. Tam żyły naszą wspólną przeszłością, zawsze gotowe zaświadczać (czasami było to jedyne świadectwo), że i my żyliśmy naprawdę. Nikt nie wyrzuca kawałka siebie na śmietnik. Gdy nie znajdowano dla nich godnego miejsca, wrzucano je do ognia, aby strawił je na popiół, chroniąc przed losem beznadziejnego śmiecia.

Przedmioty, rzeczy, które towarzyszą nam w drodze przez ziemski padół, to krople wieczności zastygłe w materii. Zaświadczą, że istnieliśmy, gdy po nas już nie będzie, one przechowają odcisk naszych warg na brzegu filiżanki, kształt stopy w bucie spoczywającym na śmietniku i jeszcze stamtąd wołającym o istnieniu.

Dawniej, gdy rzecz była rzadkością i wartością, oglądaliśmy ją uważnie, docenialiśmy, nawet zabiegaliśmy o jej przyjaźń. Dziś nie możemy jej nawet dojrzeć, bo prezentowane są nam tylko jej wizerunki wołające z ulicznych tablic. Rzecz znikła, umarła, żyje tylko w swej skarłatej, krótkotrwałej, ułomnej postaci, którą wstydliwie ukrywa na półkach marketów. Zanim zdążymy się z nią zaprzyjaźnić, zaufać, nawiązać dialog, już zostaje zdegradowana do postaci anonimowego śmiecia i trafia na podmiejskie wysypisko. Choć sprawa wydaje się beznadziejna, zaapelujmy o odnowienie przyjaźni z rzeczami. Miejmy ich choćby kilka na dłużej, może nawet tylko jedną, ulubioną, choć rozlatującą się już buty, wieczne pióro po pradziadku niemodne w czasach długopisów, scyzoryk towarzyszący nam od dzieciństwa w turystycznych wyprawach.

Mądrość prawników, Warszawa 2009.

1. Zaangażowanie emocjonalne autora ujawnia się w:
  - A. stylu wypowiedzi,
  - B. wyborze argumentów,
  - C. formułowaniu pouczeń,
  - D. kompozycji tekstu.

2. Na podstawie tekstu przedstaw zwięźle stosunek ludzi do rzeczy:
  - a) dawniej .....
  - b) dziś .....

3. „Życ z kimś za pan brat” to:
  - A. fraza,
  - B. wyrażenie,
  - C. zwrot,
  - D. luźny związek frazeologiczny.

4. Na podstawie tekstu sformułuj argument uzasadniający, że współcześni ludzie powinni wrócić do dawnych relacji z rzeczami.
.....
.....

5. Słowa *opatrzone*, *niemodne*, *obnoszone* są ujęte w cudzysłów, ponieważ autor:
  - A. cytuje obiegowe określenia ludzi pozbywających się rzeczy;
  - B. dystansuje się od tych określeń;
  - C. używa ich w przenośnym znaczeniu;
  - D. wykorzystuje elementy charakterystyczne dla języka potocznego.

6. *Przedmioty, rzeczy, które towarzyszą nam w drodze przez ziemski padół, to krople wieczności zastygłe w materii.* To zdanie ma emocjonalny charakter dzięki:

- A. hiperboli,   B. oksymoronowi,   C. parafrazie,   D. wyliczeniu.

7. *Ziemski padół* to frazeologizm, którego źródłem jest:

- A. życie codzienne,   C. wydarzenie historyczne,
B. mitologia grecka,   D. Biblia.

8. W końcowym fragmencie tego tekstu autor formułuje:

- A. morał,   B. przestrożę,   C. wezwanie,   D. sentencję.

9. Którego poglądu nie podziela Zdzisław Skrok:

- A. Na zmianę stosunku ludzi do rzeczy miało wpływ bogacenie się społeczeństw.
B. Stosunek współczesnych ludzi do rzeczy zasługuje na potępienie.
C. Dziś ludzie ciągle pragną nowych rzeczy, ale szybko się ich pozbywają.
D. Zmiana nastawienia do rzeczy zubożyła współczesnych ludzi.

10. Wymień dwa zabiegi, jakie wykorzystuje autor, aby ożywić swój wykład i dotrzeć do odbiorców.

.....
.....

11. Wykonaj wykres zdania: *Dawniej przedmioty miały więcej czasu, aby się z nami zżyć, przejąc część człowieczeństwa, którą wyzwała i rozprowadza każdy z nas.*

12. Wyjaśnij znaczenie związków frazeologicznych.

- a) mówić do rzeczy

.....
b) wiedzieć, jak się rzeczy mają
.....

Tekst II

Artur Rimbaud

Kredens

Jest to szeroki kredens rzeźbiony. Dąb ciemny,
Jak starodawni ludzie, tak wygląda miło,
Kredens ten jest otwarty - i zapach przyjemny
Płynie z głębi, jak wino, co się ongi piło.

Są w nim różne różności: starzyzna i graty,
Szmutki, żółkła bielizna, wszystko pomieszane,
Są tam stęchłe koronki i niewieście szaty,
I barwne szale babki, w ptaki malowane.

Medaliony, portrety i pasemka cięte
Włosów siwych lub jasnych, i kwiaty zaschnięte,
Z których, z wonią owoców, aromaty płyną.

O kredensie sprzed laty! Chciałbyś baję swoje
Długo gadać! I tylko skrzypisz, starowino,
Gdy otwiera kto z wolna twe czarne podwoje.

Poezje, Warszawa 1958.

13. Wiersz pt. „Kredens” to:

- A. sonet,   B. bajka,   C. sielanka,   D. pieśń.

14. Rzeczy znajdujące się w kredensie mają przede wszystkim wartość:

- A. użytkową,   B. emocjonalną,   C. materialną,   D. estetyczną.

15. Wypisz z tekstu dwa epitety wyrażające upływ czasu.

.....

16. Opis kredensu i jego zawartości:

- A. Łączy elementy wzrokowe, zapachowe i dźwiękowe.
B. Jest dynamiczny i patetyczny.
C. Sprawia, że utwór ma charakter autobiograficzny.
D. Sugeruje, że podmiot liryczny to dziecko.

17. Rzeczownik „baje” to:

- A. neologizm,   B. regionalizm,   C. zgrubienie,   D. eufemizm.

18. Imiesłowem nie jest wyraz:

- A. malowane,   B. barwne,   C. ścięte,   D. pomieszane.

19. Osoby mówiące w obydwu tekstach:

- A. Z lekceważeniem odnoszą się do rzeczy bezużytecznych.
B. Cenią wartość materialną przedmiotów.
C. Cenią sentymentalną wartość przedmiotów.
D. Zachęcają do gromadzenia rzeczy.

20. Prawda czy fałsz? Zaznacz właściwą odpowiedź.

a) Mianownik liczby mnogiej rzeczownika śmieć to *śmieci, śmiecie*.

P	F
---	---

b) Dopełniacz liczby mnogiej rzeczownika podwoje to *podwojów, podwoi*.

P	F
---	---

21. Wyraz *rzeczoznawca* ma podobną budowę słowotwórczą do:

- A. rzeczpospolita,   B. rzeczywistość,   C. dobranoc,   D. długopis.

22. Udowodnij, że znasz znaczenie wyrazu, dopisując do niego dwa wyrazy bliskoznaczne:
unikatowy .....

23. Łacińskie słowo *res* oznacza w języku polskim *rzecz*. W którym z podanych wyrazów *res* pojawiło się w tym znaczeniu?

- A. resocjalizacja,   B. restauracja,   C. restrykcja,   D. restytucja.

24. Wyjaśnij znaczenie wszystkich skrótów, które pojawiły się w słowniku języka polskiego przy haśle:

kredensik *rz. mnż., D. kredensiku a. kredensika, niewielki kredens*

.....
.....

25. Tytuł całego testu *Studium przedmiotu* pochodzi z twórczości:

- A. Oskara Wilde'a,   C. Mirona Białoszewskiego,
B. Zbigniewa Herberta,   D. Tadeusza Różewicza.

